

Symboliske praktikker og socialhistoriske dynamikker i velfærdsarbejdet med flygtninge og indvandrere

Af Trine Øland

Gennem et socialhistorisk informeret interviewstudie med 48 velfærdsarbejdere, der tilvejebringer velfærd for flygtninge og indvandrere, er det artiklens mål at vise dette velfærdsarbejdes symbolske og socialhistoriske dynamikker på tværs af professionsidentiteter. Gennem korrespondensanalyser i fransk sociologisk tradition fremlægges to spændinger: (1) i forhold til hvilken logik, der er i tilvejebringelsen af velfærden, (2) i forhold til opfattelsen af flygtningen og indvandrerens og trangen til at udføre civilisationsprojekter. Artiklen viser, på hvilken måde professionsidentitet og -uddannelse i sammenhæng med andre sociale kategorier spiller en rolle i forhold til velfærdsarbejdets symbolske dynamikker. Således præsenteres en historisk-sociologisk tilgang, der hverken privilegerer professionsuddannelsen som vidensgrundlag for velfærdsarbejdets dynamikker eller klassisk historiografi med kontinuerte linjer. I stedet åbnes der for oppositionelle symbolske udtryk og socialhistoriske grunde for at udføre velfærdsarbejdet.

I 2014 interviewede jeg et antal velfærdsarbejdere, som arbejder med indvandrere og flygtninge.¹ Deres beretninger var sammenflettede af forskellige tråde, der formede deres ideer om, hvordan de ville "gøre godt" via velfærdsarbejdet. Flere fortalte om, hvordan de formede sig selv som velfærdsarbejder i relation til dem, de ville hjælpe. Hermed blev velfærdsarbejdets menneskelige arbejde i dobbelt forstand formuleret som centralt. Eller med den australske antropolog Tess Lea's formulering: "...personhood is returned to technocrats in order to ask the questions: how do government officers in the helping services shape themselves in relation to those they set out to help?"² Som Lea ønsker jeg i denne artikel at rette opmærksomheden mod den interventionsmagi, der ofte lades ude af synsfeltet i studiet af velfærdsarbejde, som ofte lykkes med at få hjælpearbejdets

1 Der sondres ikke mellem flygtninge og indvandrere, idet det er en politisk og juridisk sondring, som ikke nødvendigvis er relevant for velfærdsarbejdet. Det centrale er den problematisering og mobilisering af velfærdsprofessionalisme i retning af grupperne, der har fundet sted.

2 Lea 2008: 7; jf. i øvrigt også Dich 1973.

menneskelige handlinger til på magisk vis at forsvinde ud af synsfeltet og herefter fremstå neutralt, hvilket betyder, at: ”it becomes impossible to see how what is deemed ’need’ has been constructed, or to see the human role in its construction”.³

Velfærdsarbejdets symbolske og socialhistoriske menneskelige aktioner, efter anknen af indvandrere og flygtninge i det danske samfundslegeme, er således artiklens problematik.

Professioner mobiliseret til at varetage flygtningens og indvandrerens velfærd fra 1970

Siden indvandrere og senere flygtninge kom til Danmark i større antal fra omkring 1970, har professioner mobiliseret sig i forhold til de nye befolkningsgrupper. Professionsgrupperne havde forskellige opfattelser af hvilken type velfærd, de nye befolkningsgrupper skulle tilbydes, og dermed forskellige opfattelser af, hvad de nye grupper havde behov for, og hvem de var. Forskellige professionsgrupper søgte at skabe et nyt professionelt rum, de kunne agere i på vegne af den offentlige interesse. Professionsgrupperne investerede også forskellige praksisformer, antagelser og vidensformer i det nye rum, uanset om de kaldte deres investering for integration, oplysning, behandling, undervisning eller uddannelse.

Man får – baseret på en litteratursøgning med kategorier såsom fremmedarbejder, gæstearbejder, indvandrer og flygtning, alene eller kombineret med søgning på en af professionsgrupperne – et indtryk af, at der tidligt opstår en samfundsøkonomisk opmærksomhed på fremmedarbejderen,⁴ og at der produceres forskellige former for viden af og for professionsgrupper fra begyndelsen af 1970’erne. Social-medicinen er f.eks. hurtigt på banen,⁵ ligesom pædagogprofessionen involverer sig, bl.a. med ønske om fleksible børnehaver, hvor indvandrermoderen også kan deltage.⁶ I 1980’erne viser kriminologerne og politiet sig,⁷ ligesom tosprogs-, tokulturel-, multikulturel- og modersmåls-specialisterne også tydeligt mobiliseres i skolesammenhæng fra 1970’erne,⁸ og socialrådgiverne, psykologerne og civilsamfundsorganisationerne ligeså.⁹

Det er på ovenstående baggrund rimeligt at konstatere, at velfærdsarbejde har formet sig i relation til flygtninge og indvandrere siden 1970 i den danske velfærdsstat. Med velfærdsarbejde henviser jeg til et beroligende og beskyttende, men samtidig også formynderisk kompleks af velfærdsarbejdere, der yder velfærd. Socialhistorikeren Jacques Donzelots har beskrevet opkomsten af et såkaldt

3 Lea 2008: 17.

4 Martinsen & Estrup 1973.

5 F.eks. Kempinski og Krasnik 1972.

6 OMEP 1979: 40.

7 F.eks. Schwartz og Juhler 1988.

8 Jf. Buchardt 2016 for historien fra 1970’erne til 2000’erne.

9 F.eks. Singla 1996; Mikkelsen 2002.

”tutelary complex” af professioner, der skulle beskytte barnet, der var i fare, samtidig med at samfundet skulle beskyttes mod farlige børn.¹⁰ Med denne inspiration in mente definerer jeg i artiklen velfærdsarbejdere som de aktører, der af samfundskollektivet betros opgaven med at tilvejebringe velfærd for flygtningen og indvandrereren, dvs. yder og optimerer velfærd på vegne af det offentlige.¹¹

Undersøgelsen af socialhistoriske dynamikker i velfærdsarbejdet

Velfærdsarbejde i Danmark udøves i en velfærdsstatsmodel, som flere steder er beskrevet som en nordisk hhv. socialdemokratisk model, dvs. drevet frem af universalistiske principper og sociale rettigheder til alle uanset status.¹² Dette har skabt et billede af en særlig nordisk velfærdsstat, der kombinerer universalisme med generøsitet i velfærdsydelse.¹³ En sådan model opmuntrer samtidig principielt til en vis solidaritet i nationen, hvor alle må gøre sig uafhængige og minimere deres behov for velfærdsydelser. Systemet er også beroende på fuld beskæftigelse og på forebyggelse af alle former for sociale problemer. Derfor kan man sige, at denne socialdemokratiske og nordiske velfærdsstatsmodel også er baseret på liberale ideer, der understreger arbejde, arbejdsetik og produktivitet. Andre har fremhævet, at der er et kulturelt integrationsprojekt og et nationalt identitetsprojekt involveret i velfærdsstaten,¹⁴ og at disse projekter bliver tydeliggjorte, når velfærdsarbejdet adresserer flygtninge og indvandrere.¹⁵ Det er dette omfattende kulturelle integrations- og omsorgsprojekt, der er genstand for analyse i denne artikel. Det bærende forskningsspørgsmål er: Hvordan medvirker velfærdsarbejders symbolske praktikker til at forme og integrere samfundet på ny, og hvordan er disse praktikker formet af velfærdsarbejdere, der er indlejret i det sociale rum, hvor alder, fars beskæftigelse, professionsuddannelse m.v. er parametre?

Undersøgelsen af forskningsspørgsmålet er foretaget på baggrund af en historisk-sociologisk tilgang, hvor undersøgelse af de såkaldt dybe processer, der over tid opbygger sociale strukturer, spiller en rolle. For at undersøge sociale strukturer er det nødvendigt at have en teoretisk forståelse af, hvad de kan være som udgangspunkt, og hermed adskiller en historisk-sociologisk forskningsinteresse sig fra en klassisk historiografisk interesse. Undersøgelsen er ydermere specifikt præget af sociologen Pierre Bourdieus (teoretisk konstruerende) måde at studere den sociale verden som socialhistoriske dynamiske felter i en samfundsmæssig struktur. Det er Bourdieus opfattelse, at den disciplinære adskillelse mellem

10 Donzelot 1997.

11 Jf. også Buus 2001 hhv. Woolford & Curran 2013.

12 Esping-Andersen 1991.

13 Kuisma 2007.

14 Suszycki 2001, Keskinen 2016.

15 Jöhncke 2011: 35; Johansen 2013: 48; Larsen & Øland 2011: 11-14.

sociologi og historie er ødelæggende og ingen epistemologisk begrundelse har.¹⁶ Man kan sige, at historie og sociologi har konstruktive kommentarer til hinanden. Med historie understreges, at eksisterende sociale relationer er produceret, ikke nødvendige eller naturgivne som de er, og med sociologi pointeres, at historien ikke blot er ”the mere positivistic narrative of facts but the result of socially organised conflicts and struggles.”¹⁷ I Bourdieus arbejde er teorien om felter central i bestræbelsen på at nedbryde de ofte formulerede modsætninger mellem ”reproduction and transformation, statics and dynamics, or structure and history”.¹⁸ Feltbegrebet signalerer kamp og modsætninger, og således også historicitet, og det refererer i generel forstand til ”a network, or a configuration, of objective relations between positions”.¹⁹ Det centrale er, at alt skal konstrueres og placeres i en relationel sammenhæng.

I forhold til at studere velfærdsarbejdet som sociologisk og historisk fænomen betyder det, at professionsbegrebet må forstås som en prækonstruktion og en bureaukratisk konstruktion og generelt som ”a folk concept that has been uncritically smuggled into scientific language”.²⁰ Professioner er sociale produkter og historiske konstruktioner af de selvsamme grupper, og Bourdieu foreslår derfor anvendelsen af den relationelle tænkning, også i denne sammenhæng. Det betyder, at det er aktørers (her velfærdsarbejderen) klassificerede sociale og symbolske egenskaber, ressourcer og aktiviteter – deres dispositioner og stillingtagen til en række spørgsmål – der er i fokus.²¹ I det videre arbejde anvender jeg Bourdieus multidimensionale teori om det sociale rum og gruppedannelsesprocesser gennem symbolske klassifikationskampe som et tænkeredskab for at konstruere velfærdsarbejdernes egenskaber.²² Hermed er velfærdsarbejderne begrebsliggjort som aktører, der kan påvirke den sociale proces, hvorigennem samfundets grupper produceres, ændres, omgøres eller ophæves. Dette sker igennem perceptionsmatricer og anerkendelsespraksisser og måden, hvorpå sociale grænser trækkes, overvåges eller udfordres.²³

Interview og spørgeskema

Konkret er 48 velfærdsarbejdere interviewet. Velfærdsarbejderne blev identificeret som aktører, der enten var specialiseret i at arbejde med flygtninge og indvandrere eller velfærdsarbejdere i kvarterer, hvor flygtninge og indvandrere i større

16 Bourdieu & Wacquant 1992: 90

17 Calhoun 2013: 62.

18 Bourdieu & Wacquant 1992: 90.

19 Ibid.: 97.

20 Ibid.: 242.

21 Bourdieu 1985: 724.

22 Jf. Wacquant 2013: 281.

23 Ibid.

udstrækning bor. Det samlede udvalg udgjordes af en variation af velfærdsarbejdere, hvad angår: oprindelig velfærdsprofession og professionsuddannelse, cirka tidspunkt for færdiggørelse af uddannelse, institutionel forankring (fra små NGO-projekter til store statsinstitutioner) samt geografisk placering (fra København til landkommune). Udvalget dækker lærere (skolelærere og voksenundervisere), pædagoger, socialrådgivere, politibetjente, læger, psykiatere, psykologer, sygeplejersker, sundhedsplejersker, jobkonsulenter og gadeplans- eller socialarbejdere vedr. ungdom, bolig eller integration.²⁴ Interviewene er lavet i perioden januar-juni 2014, dvs. før den såkaldte flygtningekrise satte sine spor i Danmark i sommeren 2015.

Der er anvendt en sociologisk interviewmetode, som ikke har fokus på informanternes egne synspunkter, men på ”their sense of where they stood, morally and socially, with respect to other relevant groups”.²⁵ Sådanne interview er gode til at studere klassifikationssystemer og grænsearbejde. Derudover har interviewpersonerne udfyldt et spørgeskema. Spørgsmålene i interview og spørgeskema søgte svar på, hvordan velfærdsarbejderen definerede, forstod og håndterede arbejdsopgaven i forhold til flygtninge og indvandrere, og hvordan de forstod flygtningen og indvandrerens og dennes eventuelle behov og ønsker. Derudover var der spørgsmål om velfærdsarbejderens uddannelses- og arbejds historie samt sociale baggrund.²⁶ Efterfølgende er der lavet analytiske resumeer af alle interviewene med henblik på overblik, og data fra *både* interviewene og spørgeskemaerne er klassificeret i variable og gensidigt udelukkende kategorier (modaliteter) med henblik på at fungere som grundlag for at lave multiple korrespondensanalyser i Bourdieus sociologiske tradition^{27, 28}.

Multipel korrespondensanalyse

Multipel korrespondensanalyse er en statistisk form for dataanalyse, der gør det muligt systematisk at udforske relationerne mellem kategorierne og visualisere

24 10 ud af de 48 er født og opvokset i et andet socialt rum og en anden nation end Danmark, og 5 er også oprindeligt uddannet i denne anden kontekst, før de blev professionaliseret i Danmark. De var ikke udvalgt pga. deres ’anden etnicitet’, men fordi de var velfærdsarbejdere og i øvrigt udgjorde et godt match i forhold til det samlede udvalg.

25 Lamont & Swidler 2014: 161.

26 Interviewene blev transskriberet og fylder 998 sider med 1.15 linjeafstand. Tak til daværende studentermedhjælp Anne Sofie Trangeled Larsen, dengang pædagogikstuderende ved Københavns Universitet, som har transskriberet alle interview på nær et enkelt, samt foretaget 15 af interviewene.

27 Le Roux & Rouanet 2010.

28 Tak til daværende studentermedhjælp Louise Krogsgaard Nielsen, dengang sociologistuderende ved Aalborg Universitet, som udførte korrespondensanalyserne i det franske statistikprogram SPAD og foretog de indledende tolkninger af analysernes kort.

mønstre i data i et geometrisk rum^{29, 30}. I alt indeholder datasættet 50 variable inddelt i følgende temaer: *variable der vedrører position i det sociale rum* (f.eks. fødested, fødeår, bopælssted, profession og uddannelse for far, mor, evt. partner, bedsteforældre, egen uddannelse og jobfunktion), *variable der indikerer social og symbolsk kapital* (involvering i frivilligt arbejde, foreninger mv., synspunkter vedr. flygtninge og indvandrere og vedr. velfærdsarbejde – dets idé og mål, synspunkter vedr. nødvendig og vigtig viden for at udføre velfærdsarbejde), og *variable der indikerer andre forskelle* (f.eks. sted for mødet med flygtningen/indvandrerens, og flygtninge/indvandrerens alder). Hver variabel har 2-9 kategorier.

Korrespondensanalysens formål er at præsentere oppositioner og poler i data – ikke at reducere data i form af narrativer eller sammenfatninger.³¹ Den geometriske præsentation af data er således en måde at udtrække ideer af data; at udtrække mønstre, modeller og strukturer, der følger af data.³² Derfor skal hver geometrisk repræsentation tolkes nøje, fordi der heri ligger en mulighed for at tænke systematisk over mønstre og strukturer i data. Dette er væsentligt i forhold til artiklens historisk-sociologiske tilgang, som i udgangspunktet animerer til at præsentere en struktur, der opfattes som dynamisk, dvs. med socialhistoriske træk, som kan blotlægges og åbnes for tænkning gennem denne analyseform. Den måde, jeg bruger korrespondensanalysen på, præsenterer altså ikke sikre og entydige (historiske eller sociologiske) forklaringer på den sociale verdens 'mønstringer', men åbner rummet, så forskellige og modstridende socialhistoriske kræfter kommer til syne.³³

Datasættet har været udsat for en del forskellige korrespondensanalyser, hvor aktive (bidragende til rummet) og passive (supplementære forklarende) variable vælges,³⁴ og variable afprøves for, om de i forskellige kombinationer giver en god geometrisk spredning, der kan fortolkes. Jeg har grundlæggende anvendt de variable, der indikerer symbolsk kapital, til at skabe rummet (qua mine undersøgelsesspørgsmål), og variablene, der indikerer social position i det sociale rum som supplementære til at åbne rummet for socialhistorisk dynamik. I den struktur, jeg præsenterer nedenfor, indgår 8 variable med i alt 34 kategorier i det symbolske rum af velfærdsdynamikker i arbejdet med flygtninge og indvandrere.

29 Ibid., Broady 1988.

30 Alle variable blev undersøgt for deres frekvenser, og kategorier, der dækkede mindre end 5 % af det samlede udvalg af individer, blev omkodet, dvs. lagt sammen med en eller flere andre kategorier. Denne operation er særlig vigtig, når datasættet er så relativt lille, hvor kategorier med lav frekvens ville kunne forstyrre det konstruerede geometriske rum. Men derudover er multipel dataanalyse en deskriptiv form for statistik, hvilket i teknisk forstand betyder, at den ikke er afhængig af datasættets størrelse (Le Roux & Rouanet 2010:2). Bourdieus studie af boligmarkedet har tilsvarende et relativt lille antal individer (enheder), nemlig 97 (Bourdieu 2005).

31 Broady 1988: 34.

32 Ibid.: 56-57.

33 Jf. også Øland 2013.

34 Le Roux & Rouanet 2010: 9.

Korrespondensanalysens karakteristiske virkemåde er, at den kan søge akser i det geometriske rum, der er defineret af de data, som analysen opererer på baggrund af. Det vil sige, at *akserne ikke er givne, men placeres af data og skal fortolkes* baseret på de kategorier, der bidrager mest til aksernes positionering og dermed til defineringen af akserne. Generelt i korrespondensanalysen skal man tolke så mange akser, som det tager at forklare op til 80 % af rummets samlede varians, eller så mange akser, som det giver mening at tolke. I dette tilfælde kan det gøres ved 4 akser. Af hensyn til pladsen tolker jeg dog kun på de første to akser, som også er de vigtigste.³⁵

Velfærdsarbejdets symbolske dynamikker

I det følgende fortolkes akserne ved at spørge: Hvilke kategorier vejer tungest i hver ende af akserne og hvordan kan det, der forener kategorier i den ene ende, sammenfattes i modsætning til det, der forener kategorierne i den anden ende?³⁶ På den måde kan oppositioner, poler eller spændinger i rummet af symbolske ytringer formuleres.

Logikken i tilvejebringelse af velfærd

– specifik individuel orientering versus almen kollektiv orientering

Den første akse handler om en spænding i forhold til, hvilken logik der er/skal være i tilvejebringelsen af velfærd: Om velfærden skal tilbydes individuelt eller prioriteres som et alment fænomen. Denne tolkning foldes ud i det følgende.

Til analysen af første akse, som er den vigtigste akse, der dækker lige knap 1/3 af rummets samlede varians, er der konstrueret en analysetabel, som tager udgangspunkt i de aktive variabelers kategorier (dem, der bidrager mere end gennemsnittet), og dermed bidrager til aksens placering.³⁷ Det er der 16 kategorier, der gør. Variablerne er placeret i analysetabellen ud fra deres samlede bidragsværdier. De øverste variabler i analysetabellen er således de variabler, der bidrager mest. Kategorierne er placeret i analysetabellen ud fra deres koordinater i kategoriortet, som vises nedenunder tabellen.

35 Andetsteds (Øland, forthcoming) tolker jeg på den samme korrespondensanalyse, og her bliver alle 4 akser tolket, men i en anden fortolkningsramme, der undersøger velfærdsarbejdernes mulige *statsformende* symbolske praktikker.

36 Le Roux & Rouanet 2010: 10.

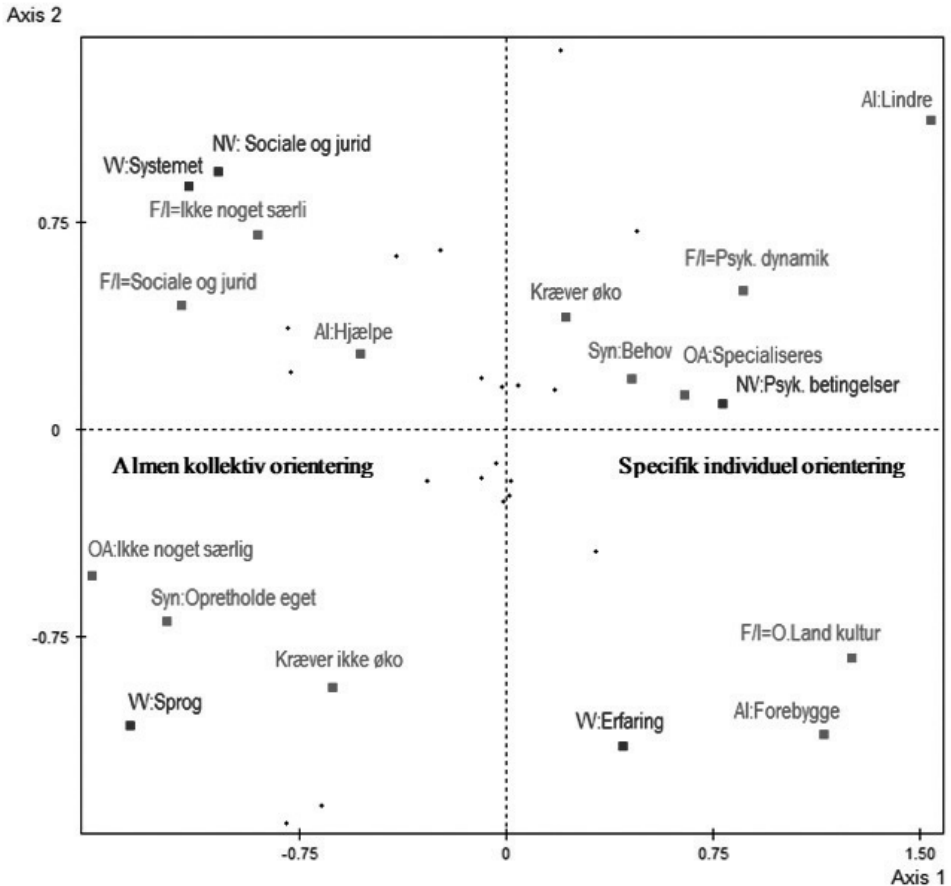
37 Der, hvor der blot er kategorier, som bidrager over gennemsnittet på den ene side af akse, inddrages kategorien med den højeste bidragsværdi på den anden side af akse, og angives med parentes (Le Roux & Rouanet 2010: 52).

Tabel 1. Analysetabel for første akse

Variabel	Variablens bidrag	Kategoriens orientering		Kategoriens bidrag	
		Negativ	Positiv	Negativ	Positiv
Forståelse af F/I, F/I	24,255	Ikke nogen særlig; Sociale/juridiske vilkår	Oprindelseslandets kultur; Psykologiske dynamikker	4,151; 6,004	6,933; 5,450
Arbejdets idé, AI	18,010	Hjælpe	Forebygge; Lindre	3,2260	7,849; 5,254
Nødvendig viden i relation til F/I, NV	14,791	Sociale og juridiske betingelser	Psykiske betingelser	5,580	6,890
Syn på velfærdsarbejdet i fht. F/I, Syn	13,336	Opretholde eget liv	Tilfredsstillende behov	6,596	4,013
Organisering af arbejdet i relation til F/I, OA	11,382	Ikke nogen særlig måde	Specialiseres	8,261	3,083
Vigtig viden, VV	10,817	Sprog; Om systemet	(Erfaring)	5,416; 2,900	(1,331)
Arbejdet med F/I kræver økonomiske ressourcer	3,879	Kræver ikke økonomisk ressource	(Kræver økonomisk ressource)	2,862	(1,017)

I figur 1 kan vi se, at den positive side af akse (Axis 1) er karakteriseret af velfærdsarbejdere, der forstår flygtninge og indvandrere som præget af deres oprindelseslands kultur og af psykologiske dynamikker knyttet til at være indvandret (F/I). Velfærdsarbejderne på denne side antager endvidere, at deres arbejdsidé er at forebygge uheldige fremtidige situationer samt lindrer den uheldige eller smertefulde situation, flygtningen eller indvandrerens er i (AI), og desuden mener de, at det er nødvendigt at vide noget om de psykologiske betingelser, man lever under som flygtning eller indvandrer (NV). Supplerende giver de udtryk for, at de trækker vigtig viden fra deres personlige erfaring med enten at være flygtning/indvandrer selv eller have arbejdet med flygtninge/indvandrere gennem mange år (VV). Velfærdsarbejdernes syn på velfærdsarbejdet med indvandrere og flygtninge er på denne side af akse, at indvandrere og flygtninge – som individ og

Figur 1. Kategorikort for første akse

som gruppe – har ret til at få deres menneskelige, kulturelle og sociale behov opfyldt (Syn). Endelig har denne gruppe af velfærdsarbejdere det synspunkt, at velfærdsarbejdet med flygtningen/indvandrerer skal specialiseres (OA), samt at arbejdet kræver ekstra økonomiske ressourcer.

Opsummerende for, hvad der kan siges at forene alle kategorierne på denne side af akse, anvender jeg formuleringen en *specifik individuel orientering*. Det er en simplificering, som henviser til en specifik psykologisk, kulturel og individuel orientering, der kræver ekstra midler og søger at forebygge ulykker og besvær i at opstå for flygtninge og indvandrere og lindre deres sorg og smerte. Denne individuelle orientering følges ikke af, at indvandrerer og flygtningen tilskrives individuelt ansvar. I stedet for synes orienteringen at udtrykke en fokuseret velfærdsprofessionel trang til at tilvejebringe velfærd og at opfylde det, vel-

færdsarbejderen opfatter som legitime menneskelige, kulturelle og sociale behov hos indvandrerens/flygtningen. Eksempler på velfærdsarbejdere, der placerer sig ved denne pol, er projektsygeplejersken Mona og psykologen Agnes:

Mona er uddannet sygeplejerske og er på interviewtidspunktet ansat i en stilling som projektsygeplejerske på et hospital i Storkøbenhavn, hvor hun arbejder med voksne traumatiserede flygtninge og indvandrere. Mona er kritisk overfor hospitalsvæsenets effektiviseringer som hun mener skader arbejdet med traumatiserede: et område hun ikke mener, kan systematiseres, men kun kan tage udgangspunkt i den individuelle flygtning og indvandrers opfattelse af eget problem og egne behov. Mona tror på, at kulturel bevægelse og migration, kan medføre sygdom, men sygdomsbilledet er altid individuelt. Mona har erkendt, at fordi der effektiviseres, så er det svært at tilvejebringe den behandling, flygtningen/indvandrerens har brug for. Derfor koncentrerer hun sig om at lindre vha. forskellige alternative og selv lærte metoder, såsom afspænding, og ved at fokusere på at styrke patientens forældrekompetence for at forebygge, at traumerne går i arv til børnene.

Agnes er uddannet psykolog og arbejder på interviewtidspunktet som psykolog og mellemlider på en specialinstitution for traumatiserede flygtninge i en stor by i Danmark. Agnes afgrænser arbejdet til at gå ud på symptomlindring, mestring af hverdagen og øvrig funktionsduelighed, herunder i forbindelse med forældre vne. For Agnes er det vigtigt, at alle har ret til behandling og kan komme hurtigt i behandling, hvorfor hun også accepterer, at forløbene er blevet kortere (af økonomiske grunde) i takt med, at ventelisten blev kortere. Agnes understreger, at man i arbejdet med flygtninge og indvandrere ikke bør lade kulturen skygge, men skal se det enkelte menneske og gå på opdagelse i, hvad kulturen evt. betyder for netop det menneske. Agnes giver tillige udtryk for, at hun benytter sig af viden om landes historie og status for at forstå patienterne.

Vi kan ved hjælp af analysetabellen og kategorikortet se, at den negative side af aksens er karakteriseret af velfærdsarbejdere, der forstår flygtninge og indvandre-re som præget af de sociale og juridiske vilkår, de lever under i Danmark, og derudover udpeger disse velfærdsarbejdere, at de ikke har nogen særlig opfattelse af flygtningen/indvandrerens (F/I). Velfærdsarbejderen på denne side mener arbejdets idé er at hjælpe indvandrerens/flygtningen på alle tænkelige måder, hvad enten det gælder brug af velfærdssystemet eller problemer med livets barske realiteter (AI). Velfærdsarbejderne formulerer, at nødvendig viden i arbejdet drejer sig om sociale og juridiske betingelser for at eksistere som flygtning eller indvan-

drer i Danmark (NV), og desuden anfører de, at vigtig viden for dem drejer sig om at kende til systemet – det være sig velfærdssystemet, erhvervsstrukturen og arbejdsmarkedspolitikken – samt at kende til sprog i almen forstand, herunder hvad det vil sige at have et andet eller flere sprog (VV). Synet på velfærdsarbejdet med flygtninge og indvandrere er, at arbejdet bør tage udgangspunkt i, at flygtninge og indvandrere – som gruppe og som individer – har sociale dynamikker og ressourcer, som gør, at de kan opretholde eget liv og bidrage til samfundet og dets erhvervsudvikling (Syn). Endelig er det kendetegnende for denne ende af akse, at velfærdsarbejderne ikke anser det for nødvendigt med ekstra økonomiske midler til at håndtere opgaven med flygtninge og indvandrere, og tilsvarende mener de heller ikke, at arbejdet skal organiseres på nogen særlig måde, men kan foregå inden for det almene normalområde (OA).

Til at opsummere, hvad der forener kategorierne på denne negative side af første akse, navngiver jeg akse en *almen kollektiv orientering*, som refererer til en orientering, der forlader sig på institutionaliserede og socialt skabte kollektive systemer som love, ordninger og sprog. Velfærdssystemet med dets universelle rettigheder til alle tænkes at være et tilstrækkeligt redskab til også at arbejde med flygtninge indvandrere. Det kræver således ikke noget ekstra, men kan varetages inden for det almene system. Denne orientering indebærer også, at flygtningen/indvandrerens antages at være ligesom andre borgere, parat til at deltage i samfundet per definition. Eksempler på velfærdsarbejdere, der placerer sig ved denne pol, er magisteren og integrationsarbejderen Alice og socialrådgiveren Paula:

Alice er uddannet cand.mag. i kultur og formidling og arbejder med integration af traumatiserede kvinder i et kvindehus i en stor by i Danmark. Alice mener, at alle mennesker har ressourcer og er ligeværdige, selvom ressourcerne kan variere i styrke. Arbejdets idé er for Alice at bygge kvinderne op gennem passende aktiviteter, så kvinderne kan genfinde deres ressourcer. Det er vigtigt for Alice, at kvinderne ikke klumper sig sammen, men spreder sig på tværs af etniske grupper. Alice betoner en medborgerskabs- og demokratitænkning inden for en mangfoldighedslogik, og hun definerer arbejdet som miljøarbejde, der går ud på at påvirke hverdagslivet omkring kvinderne i bred forstand.

Paula er uddannet socialrådgiver og arbejder som sådan i et jobcenter i en landkommune. Arbejdet handler for Paula om at gøre flygtninge selvforsørgende, at yde 'hjælp til selvhjælp'. Arbejdet afgrænses også som en opdragelsesopgave, hvor flygtningenes adfærd kan komme i fokus. Hun henviser i den forbindelse til en medborgerskabserklæring, som flygtningene underskriver, hvor der bl.a. står, at man ikke må slå sine børn. Gennem undervisning lærer Paula flygtningene at tænke nuanceret og reflekteret om op-

dragelse, siger hun. Heri ligger, at flygtningene skal forstå, at i Danmark er der et retssystem med sikkerhed og retfærdighed i modsætning til de antagede korrupte systemer, de kommer fra, hvor de f.eks. tror, de kan forhandle sig til alting. For Paula er velfærdssystemet et indiskutabelt dansk system med et humant menneskesyn som grundlag.

På baggrund af tolkningen af aksernes poler tolkes nu også, hvad akserne drejer sig om, nemlig det jeg kalder *logikken i tilvejebringelsen af velfærd*. På den ene side har vi en orientering, der vægter at tilvejebringe velfærd til individer i nød, ofte gennem individuel og specialiseret behandling, og på den anden side har vi en orientering, der prioriterer at tro på de kollektive ordningers universelle ydelser til alle, også indvandrere og flygtninge. Akserne handler altså om at tilvejebringe velfærd til flygtningen og/eller indvandrerens under alle omstændigheder; at styrke og optimere flygtningen og indvandrerens gennem velfærd og forebyggelse, men med forskellig orientering: praktisk konkret versus almen tro.

Socialhistoriske åbninger mod en urban dynamik

Ser vi på, hvilke supplementære variable der præger velfærdsarbejdernes orientering,³⁸ kan vi få en idé om, hvilke socialhistoriske kræfter der præger den første akser symbolske dynamik. Den ”specifikke individuelle orientering” er nemlig socialt drevet af velfærdsarbejdere, der bor i byer eller større byer; har en far, hvis arbejde er/var i det private erhvervsliv, enten som selvstændig eller arbejder; er uddannet i perioden 1984-2014 og dermed tenderer til at være en yngre velfærdsarbejder; hvis første arbejdsidentitet var som psykolog, sygeplejerske, pædagog, politibetjent eller inden for bankvæsen/handel; og som nu arbejder med at tilvejebringe velfærdstyperne sundhed eller sikkerhed. Den ”almene kollektive orientering” er derimod socialt drevet af velfærdsarbejdere, der bor i København eller Storkøbenhavn; hvis far er/var offentlig ansat med højere uddannelse; er uddannet i perioden 1964-1983 og således tenderer til at være en ældre velfærdsarbejder; hvis første arbejdsidentitet var som socialrådgiver, læge, lærer eller humanistisk akademiker; og som nu tilvejebringer velfærdstyperne undervisning/uddannelse og social sikkerhed.

Opsamlende vil jeg antyde, at en urban velfærdsdynamik er på færde, hvor den ”specifikke individuelle orientering” tenderer til at være udført af yngre sundhedsarbejdere eller velfærdsarbejdere, der leverer sikkerhed og med en familiehistorie inden for det private erhvervsliv i byen/storbyen, mens den ”almene kollektive orientering” tenderer til at være udført af ældre undervisere eller socialarbejdere med en familiebaggrund inden for offentlig ansættelse i Køben-

38 Pga. manglende plads viser jeg ikke de analysetabeller og kort, der illustrerer, hvilke supplementære variable, der påvirker de symbolske praktikker (aksernes placering).

havn eller Storkøbenhavn. Hermed kan det antydes, at den formning af flygtningen og indvandrerens, der foregår via velfærdsarbejdernes trang til at tilvejebringe velfærd for flygtningen og indvandrerens, er forankret i og drevet af et (differenteret) urbant miljø, og måske i dybere forstand kan forstås som en del af en stadig pågående urbanisering med tilhørende intensiverede socialiseringsprocesser.

Opfattelsen af flygtningen og indvandrerens og trangen til at civilisere dem – et socialt individ der skal moderniseres versus et kulturelt individ der skal gøres til borger

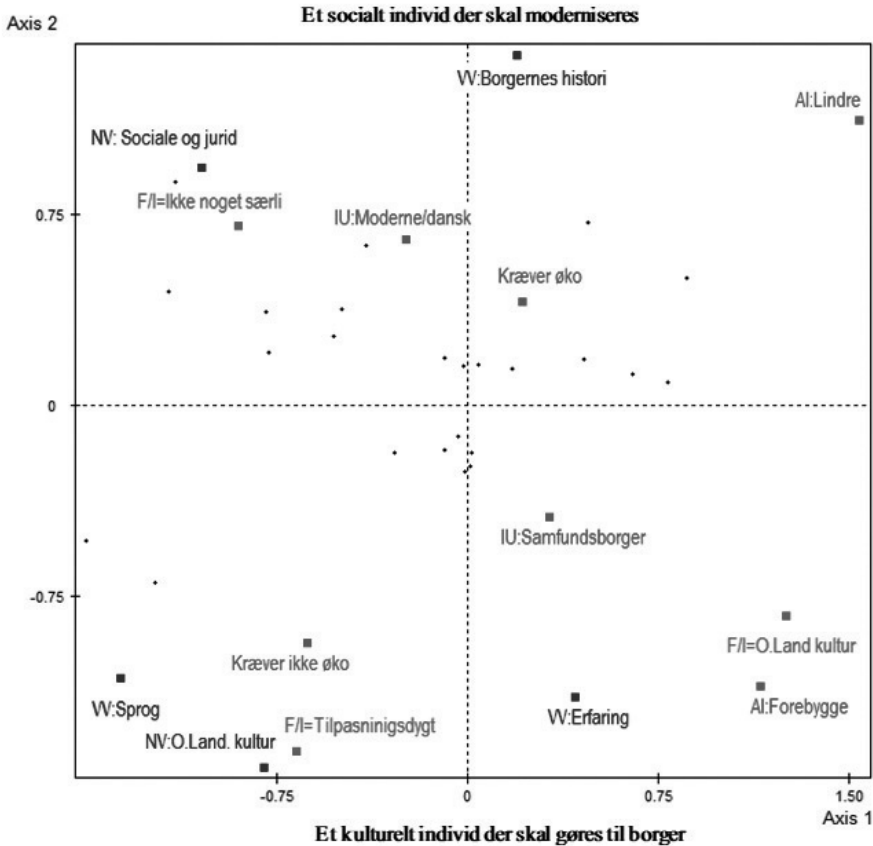
Den anden akse handler om, hvilken opfattelse velfærdsarbejderen har af flygtningen/indvandrerens, og hvilken retning deres trang til at civilisere dem har.

Der anvendes ligeledes en analysetabel og et kategorikort til analyse og fortolkning af anden akse, hvor der er 14 kategorier, der bidrager mere end gennemsnittet og dermed bidrager til aksens placering, som dækker 1/5 af den samlede varians:

Tabel 2. Analysetabel for anden akse

Variabel	Variablens bidrag	Kategoriens orientering		Kategoriens bidrag	
		Negativ	Positiv	Negativ	Positiv
Vigtig viden, VV	27,160	Erfaring; Sprog	Borgerens historie	11,145; 3,924	7,964
Forståelse af F/I, F/I	17,908	Tilpasningsdygtighed; Oprindelseslandets kultur	Ikke nogen særlig	7,870; 3,516	2,886
Nødvendig viden i relation til F/I, NV	13,970	Oprindelseslandets kultur og sprog	Sociale og juridiske betingelser	8,640	5,093
Arbejdets idé, AI	13,811	Forebygge	Lindre	8,313	3,142
Arbejdet med F/I kræver økonomiske ressourcer	11,449	Kræver ikke økonomiske ressourcer	Kræver økonomiske ressourcer	7,443	4,006
Ideal for udvikling af F/I, IU	10,166	Samfundsborger	Moderne/dansk	3,775	3,52

Figur 2. Kategorikort for anden akse

Heraf ses, at den positive side af akse (Axis 2), altså den øvre del, er kendetegnet af velfærdsarbejdere, der giver udtryk for, at vigtig viden i deres velfærdsarbejde med flygtninge og indvandrere er at vide noget om indvandrer- og flygtningeborgerens historie i form af deres livshistorier eller de specifikke sociale og historiske betingelser, der er indskrevet i indvandrerens eller flygtningens historie (VV). Dette ledsages af et synspunkt om, at det tilsvarende er nødvendigt at vide noget om de sociale og juridiske betingelser, de lever under i Danmark (NV). Velfærdsarbejderne på denne side har desuden en forståelse af indvandrerens og flygtningens, som de ikke synes er præget af nogen særlig forståelse (F/I), hvilket jeg tolker som udtryk for, at de forstår flygtninge og indvandrere som mennesker, der principielt ikke forstås på anden måde end andre mennesker. De har altså en almen forståelse af mennesket som socialt betinget, og denne forståelse gælder også flygtningen og indvandrerens. Om selve arbejdet mener velfærdsarbejdere på denne positive side, at arbejdets idé (AI) er at lindre flygtningens og indvan-

drerens smerte og sorg. Velfærdsarbejdernes ideal for flygtningen/indvandrerens udvikling er desuden et kulturelt moderne (dansk) individ (IU), hvilket bl.a. udtrykkes gennem begejstring for flygtninge og indvandrere, der vil uddanne sig og viser tegn på, at de opfatter sig selv som frisatte individer, der ikke følger familiens forventninger, men er i stand til at reflektere over sig selv og dermed viser tegn på moderne vestlig subjektivitet. Endelig mener velfærdsarbejderne på denne side, at arbejdet med flygtninge og indvandrere skal understøttes af og kræver ekstra økonomiske ressourcer.

For at opsummere, hvad der forener kategorierne på denne positive side af anden-aksen, anvender jeg formuleringen *et socialt individ der skal moderniseres*. Denne forenkling dækker over velfærdsarbejdere, der tænker flygtninge og indvandrere som socialt betingede, hvad enten det er i form af deres personlige historie, eller det er i form af de juridiske og sociale betingelser, de lever under i Danmark. Derudover tænker disse velfærdsarbejdere, at vejen frem for flygtningen og indvandrerens er at involvere sig i kulturel modernisering, hvis de ikke allerede viser tegn på det, i form af uddannelse eller individualisering, der indebærer et subjekt. Socialrådgiveren Julie og sundhedsplejersken Karina illustrerer denne pol:

Julie er uddannet socialrådgiver og arbejder i en privat organisation i København, hvor der arbejdes med traumatiserede flygtninge. Julie betoner at hjælpe til selvhjulpethed og hjælpe flygtningene med at forstå det samfund, de nu er en del af. Hun bruger samtaler og relationsarbejde snarere end ”metoder”. Julie mener, det er vigtigt med tid og rum til at lytte til livshistorien, og at forstå, hvad der er på færde for flygtningen socialt set. Hun finder det interessant, at flygtningen kommer fra ”den store verden” til Danmark, og hun sammenligner sit arbejde med flygtningene med hendes interesse som socialrådgiver: at rejse ind i de lavere klasser og lave socialt arbejde der. Julie er bevidst om samfundets klassestruktur, og at uddannelse spiller en væsentlig rolle, og hun viser særlig interesse for flygtninge, der er uddannede og bymennesker. På tidspunktet for interviewet (2014) ytrer hun eksempelvis ønske om at få med de sydere, som hun ved, er på vej, at gøre, idet hun antager, at de er uddannede bymennesker.

Karina er uddannet sygeplejerske og sundhedsplejerske og arbejder som sundhedsplejerske i en bydel i København, hvor der bor en del flygtninge og indvandrere. Hun kommer både i hjemmene og på skolerne, inkl. friskoler. Arbejdet er af kommunen defineret som en integrationsopgave, og det passer Karina godt. Hun ønsker ikke arbejdet opdelt eller på anden måde gjort forskelligt i henhold til etnicitet. Hun koncentrerer sig om ”at se” familien, forholde sig åben og samtidig iagttage familien udefra for at ind-

kredse familiens sociale behov. Karina har personlig viden om opdragelse i, det hun kalder, ”arabiske familier”, og hun mener, der er et problem med grænsesætning, som afstedkommer sundhedsmæssige problemer for børnene senere. Det vil hun gerne ændre på med sit arbejde. Karina mener, der er uudnyttede muligheder i hendes arbejde for at påvirke og oplyse indvandrerfamilierne, men hun understreger, at støtten skal indrettes efter, hvordan forældrene vil have deres familie, og ikke blot efter, hvordan kommunen vil have det.

Den negative side af akserne, altså den nedre del af anden-aksen, kan, ligeledes på baggrund af analysetabellen og kategorikortet, siges at være karakteriseret ved velfærdsarbejdere, der udtrykte, at de anså det som vigtig viden at kende til sprog i generel forstand og det at have et andet sprog i særdeleshed. Desuden vurderer de det som vigtig viden at have personlige erfaringer, enten med at have arbejdet med flygtninge og indvandrere gennem en længere årrække eller gennem egen erfaring med at være (blevet kategoriseret som) flygtning eller indvandrer og være blevet håndteret af velfærdsarbejdere som sådan (VV). Derudover har velfærdsarbejderne på denne side det synspunkt, at det er nødvendigt at vide noget om indvandrerens eller flygtningens kultur og sprog fra oprindelseslandet (NV). Velfærdsarbejdernes forståelse af flygtningen/indvandrerens er, at de er individer, der ved hjælp af egen vilje kan tilpasse sig de nye betingelser, og at de samtidig er præget af oprindelseslandets kultur (F/I). Denne side af akserne er i øvrigt præget af velfærdsarbejdere, som mener, at arbejdets idé er at forebygge i bred forstand (AI), altså at klæde flygtningen/indvandrerens på via almene tilbud, så der opnås en robusthed og selvhjulpethed. Velfærdsarbejderne mener heller ikke, at arbejdet kræver ekstra ressourcer. Velfærdsarbejdernes ideal for udviklingen af flygtningen eller indvandrerens er, at de skal blive gode, bidragende og deltagende samfundsborgere (IU).

For at formulere, hvad der kan siges at være fællesnævneren for kategorier, der vejer tungt i denne ende af akserne, og i modsætning til den anden ende af akserne, navngiver jeg akserne *et kulturelt individ der skal gøres til borger*. Hermed henvises til velfærdsarbejdere, der tænker, at flygtninge/indvandrere er kulturelt prægede, men samtidig har en evne og drivkraft til at tilpasse sig og blive bidragende borgere, der kan deltage glidningsfrit i samfundet. Ideen synes at være, at velfærdsarbejdet skal forebygge, at der sker yderligere ekstraordinært for flygtningen/indvandrerens, således at der ikke skal ydes yderligere og specifik velfærd. Eksempler på velfærdsarbejdere, der placerer sig ved denne pol, er politibetjenten Tim og læreren Nesrin:

Tim er uddannet politibetjent og arbejder med kriminalitetsforebyggelse og bekymrende adfærd, hvor indvandrergruppen ifølge Tim er overrepræsenteret. Han har megen erfaring i at arbejde med

kriminalitetsforebyggelse i forhold til indvandrere. Tim mener, at unge indvandrerdrengene ”laver ballade”, fordi de, af kulturelle grunde i familierne, er overladt til sig selv og gaden, hvilket skaber utryghed i samfundet. Af hensyn til sikkerhed og tryghed i samfundet skal indvandrerdrengenes adfærd styres. Tim anerkender, at drengene bliver diskrimineret, også af politiet, men mener ikke, det kan ændres ”lige nu og her”, hvorfor drengene skal lære at opføre sig ordentligt uanset hvad, og således agere normale og rolige borgere, der har tillid til systemet og politiet. Tim engagerer sig f.eks. i at skaffe fritidsjob til de unge for at holde dem ude af kriminalitet og for at vise dem måder at deltage i samfundet på som borger.

Nesrin er læreruddannet i Danmark, men også fra sit hjemland. Hun arbejder som modersmållærer og lærer i en modtagelsesklasse på en folkeskole i Storkøbenhavn. Hun mener det vigtigste, at børnene føler sig trygge og kan kommunikere, og derfor må de gerne blande sprog. Nesrin oplever, at det ikke er fuldstændigt accepteret på skolen at have et andet modersmål end dansk. Samtidig markerer hun, at det at have en anden kultur, som hun også selv har, betyder, at man ikke giver slip på denne anden kultur. For hende er det vigtigt at manifestere, at man kan agere problemfrit i det danske samfund og samtidig bevare sin egen kultur. På samme tid fortæller hun om, hvordan en som hende, der i forvejen var moderne og uddannet, før hun kom til Danmark, har moderniseret sig yderligere i Danmark, f.eks. i form af at have ændret holdning til sundhed, nøgenhed og kropslighed generelt. Denne udvikling og mulighed vil hun gerne formidle til indvandrerforældrene og ikke mindst gøre det klart for især kvinderne, at i Danmark har man ret til at få hjælp af velfærdssystemet, hvis man har problemer.

Jeg kan nu opsummere, hvad akserne handler om, nemlig om velfærdsarbejdernes *opfattelse af flygtningen og indvandrerens og om trangen til at civilisere dem*. På den ene side kan vi sige, at ideen er, at flygtningen/indvandrerens skal bevæge sig fra alene at være et socialt betinget individ, der er præget af sin flygtninge/indvandrer-historie og -situation, til også at være et individ, der involverer sig i og tilpasser sig den kulturelle og moderne orden i Danmark. På den anden side har vi en idé om, at flygtningen/indvandrerens skal bevæge sig fra alene at være et kulturelt præget individ, altså kulturelt præget fra hjemlandet, til at være et individ, der er tilpasset den sociale og borgerlige orden, hvor individet deltager som borger med rettigheder og pligter i samfundet. Det interessante ved den akse er, at begge ender af akserne betoner, at flygtningen/indvandrerens skal ændre sig og bevæge sig i en bestemt anden retning. Sagt på en anden måde, understreger denne akse velfærdsarbejdernes civiliserende trang til *konsistens, orden og homogenitet*

i samfundslegemet. Uanset om velfærdsarbejderne arbejder for, at flygtningen/indvandrerens skal bevæge sig fra en social status til en kulturel moderne status, eller fra en kulturel status til en social og borgerliggjort status, fikserer velfærdsarbejderen en særlig idé om det gode og legitime liv i Danmark. På den måde kan man også forstå denne akses dynamik som en, der drejer sig om forskellige måder, hvorpå der udøves etnocentrisme og individualisme. Der kan altså spores en trang til at ville ligestille flygtningen/indvandrerens, men gøre det på en måde, så ensbed med den danske befolkning og tilpasning til den danske velfærdsstats nationale forudsætninger prioriteres.

Socialhistoriske åbninger mod dynamikker af land-by og forskel i uddannelsesniveau

Når vi herefter ser på, hvilke supplementære variable der præger aksens, kan vi få indblik i, hvilke socialhistoriske kræfter der understøtter denne akses symbolske dynamik. Aksens symbolske dynamik understøttes af en korresponderende social logik, hvor forskellen på by og land, højere versus almindeligt uddannelsesniveau og forskellen på at tilvejebringe social sikkerhed og sundhed versus undervisning, kultur og sikkerhed gør sig gældende. Nærmere bestemt tenderer synspunktet "et socialt individ der skal moderniseres" til at være socialt drevet af velfærdsarbejdere, der er højere uddannet, dvs. har en kandidatuddannelse eller en master- eller diplomuddannelse oveni deres professionsuddannelse; hvis første arbejdsidentitet er som socialarbejder, læge, sygeplejerske eller psykolog, og som i dag arbejder med at tilvejebringe velfærdstyperne social sikkerhed og sundhed; bor i en by, storby, inkl. København og Storkøbenhavn, og er født i en by eller storby. Synspunktet "et kulturelt individ der skal gøres til borger" tenderer derimod til at være socialt drevet af velfærdsarbejdere, der har en professionsuddannelse; hvis første arbejdsidentitet er som humanistisk akademiker, lærer, politibetjent eller ansat inden for bank/handel, og som i dag arbejder med at tilvejebringe velfærdstyperne undervisning, kultur og sikkerhed; samt bor på landet og er født på landet, både i Danmark og udlandet. Med andre ord korresponderer denne akses symbolske dynamik med en social dynamik, der udgøres af en spænding mellem land og by og forskel i uddannelsesniveau, hvor velfærdsarbejderen fra landet og med 'kun' en professionsuddannelse tenderer til at opfatte flygtningen/indvandrerens som et kulturelt væsen, der skal blive til en samfundsborger, hvorimod velfærdsarbejderen fra byen og med højere uddannelse tenderer til at opfatte flygtningen/indvandrerens som et socialt væsen, der skal moderniseres kulturelt. Opsamlende synes det bemærkelsesværdigt, at uanset hvad tilstræber velfærdsarbejderen, at flygtningen/indvandrerens skal ændre sig, "blive ligesom" og bringes til at være i social og kulturel overensstemmelse med samfundet, sådan som det er i forvejen. På den måde er der en impuls i velfærdsarbejdet, der søger at (re)forme(re) eller (re)integre Danmark som homogent fællesskab.

Om at åbne velfærdsarbejdet ved at lade socialhistoriske dynamikker træde frem

Gennem artiklen er (nogle af) velfærdsarbejdets symbolske dynamikker udfoldet, og det er antydnet, hvordan de er relateret til socialhistoriske dynamikker. Det er vist, dels at velfærdsarbejderne har særlige ideer og interesser i deres arbejde med flygtninge og indvandrere, dels at ideerne og interesserne er relateret til sociale forhold og den socialhistoriske dynamik, de står for. Qua artiklens historisk-sociologiske tilgang har fremstillingen prioriteret at ”udpakke” de symbolske og socialhistoriske dimensioner af velfærdsarbejdet. Det betyder, at jeg – i stedet for eksempelvis at betone store fortællinger om lineære historiske udviklinger – principielt har fastholdt *udviklingsmomenter* som elementer i en historisk *specifik og oppositionel logik* af samtidighed i kraft af velfærdsarbejdernes og velfærdsarbejdets multidimensionelle socialhistorie(r). Dette skyldes til dels, at artiklens materialegrundlag ikke er politikdokumenter og andre skriftlige kilder, men interview- og spørgeskemamateriale med mangfoldige og rodede livs- og arbejds historier (om end klassificerede).

Det, der i andre historiefortællinger beskrives som skift og udviklinger, beskrives her som bevægelser, forskubbelser og oppositioner inden for det samme ”paradigme” af velfærdsarbejde. Derfor er der ingen generaliseringer og afsluttende bemærkninger, der lander analysen sikkert ét sted. Som jeg har argumenteret for i artiklen, følger dette også af metodologien, sådan som jeg har skrevet den frem med reference til Broady (1988), Bourdieu & Wacquant (1992) og Calhoun (2013), hvor det netop prioriteres at åbne et rum af kræfter med henblik på videre overvejelse og undersøgelse. I dette tilfælde overvejelser i retning af, hvorvidt og hvordan eksempelvis specifikke (manipulerbare) professionsuddannelser er væsentlige for velfærdsprofessionelt arbejde med flygtninge og indvandrere, eller andre socialhistoriske faktorer, som bevægelser og oppositioner inden for en urban kultur, mellem land og by, yngre og ældre, privat og offentlig, og mellem uddannelsesniveauer, har en betydning for hvilken menneskeopfattelse, velfærdsarbejderen opererer med i arbejdet med flygtninge og indvandrere (social eller kulturel), og for hvilket civiliseringsønske (kulturel modernisering eller borgerliggørelse) velfærdsarbejderen har for flygtningen og indvandrerens, eller for om velfærdsarbejderens tilgang til velfærdsarbejde er konkret og individuelt orienteret eller om den er kollektivt orienteret og baseret på en almen tro.

Fordelen ved en sådan måde at skrive historie på er, at historien ikke lukkes og gemmes væk i klare formuleringer af før og nu. I stedet for bliver det muligt at fokusere på, hvordan vi i nutiden er præget af historiens udviklingskræfter, og netop vitalisere dette forhold uden at lade os føre af store fortællinger om uddannelsernes eller velfærdsstatens oprindelser og udviklinger. Sociologen og Walter Benjamin-kenderen Nigel Dodd beskriver, hvordan Benjamin i sit forfatterskab opponerer mod klassisk historiografis optagethed af kontinuitet på denne måde:

”The reason that Benjamin cites to support this objection concerns not the ‘unfolding’ of history itself – not its passage through time – but rather the relationship that we *in the present* have with historical events. Notions of historical continuity act narcotically because they smooth out and neutralize – or *seal off* – our relationship with the past.”³⁹

I den historiske sociologi er der redskaber til at holde historien åben og i det mindste gøre det sværere at skrive lineær og kontinuert historie med bedøvede effekter.

Summary

This article investigates the dynamics of welfare work with immigrants and refugees within a social democratic welfare state model since 1970. Welfare work is understood as a tutelary complex of welfare professionals whether they call it to enlighten, teach, discipline, care for or integrate. Through a sociological interview study with 48 welfare workers providing welfare for immigrants and refugees, the object of the article is to illustrate the symbolic practices and the social histories within welfare work across specific professional identities. The interview data are analysed using multiple correspondence analysis in the French sociological tradition of Pierre Bourdieu and patterns in data are visualized in geometric spaces. Two oppositions within the symbolic dynamics of welfare work are disentangled based on data. The first and most significant opposition concerns stances on the logic of welfare provision: a “specific individual orientation” versus a “common collective orientation”; a professional and practical orientation dedicated towards providing welfare to individuals in need versus a professional orientation believing in and relying on the welfare system’s provisioning of welfare in principle. The second opposition concerns stances taken on the nature of immigrants and refugees and the drive to civilize them: a “social individual modernized” versus a “cultural individual ‘citizenized’”. Both ends of this opposition thus emphasizes the immigrant and refugee should move and change in a particular way, and this opposition thus stresses a drive to consistency, consensus, and homogeneity. In conclusion, the article carves out the social dynamics embedded in the workings of the symbolic dynamics of welfare work addressing immigrants and refugees, and the article thus unfolds history as an oppositional social history in contrast to traditional historiography’s focus on development, linearity and continuity.

39 Dodd 2008: 415.

Trine Øland, f. 1968, cand.mag. i pædagogik og samfundsvidenskab fra hhv. Københavns og Aarhus Universitet 1998, Ph.d. i pædagogik fra Københavns Universitet 2007, lektor i pædagogik ved Afdeling for Pædagogik, Københavns Universitet siden 2012. Hun er leder af forskningsgruppen Velfærdsarbejdets sociologi og historie siden 2014, og har specialiseret sig i studier af velfærdstatslig og pædagogisk progressivisme og integrationisme, samt kritiske studier af klassifikations- og racialiseringsprocesser i sammenhæng med udvikling og transformation af velfærdsstatslige og pædagogiske ideer og praksisformer. Blandt hendes seneste publikationer er kapitlet 'Human potential' and progressive pedagogy: a long cultural history of the ambiguity of 'race' and 'intelligence' (2017) i *Sociology of Education II: Routledge's Major Themes in Education series* (red. af Stephen Ball); artiklen "The social making of educational theory" (2014) i *Nordic Journal of Educational History* (forfattet sammen med Christian S. Hansen); og under udgivelse/udarbejdelse er antologien "State-crafting on the fringes - studies of welfare work addressing the other" (forfattet og redigeret af Øland, T.; Ydesen, C., Padovan-Özdemir, M. & Moldenhawer, B.), Museum Tusulanum Press/University of Chicago Press, og monografien "Welfare Work with Immigrants and Refugees in a Social Democratic Welfare State", Routledge.

Litteraturliste

- Bourdieu, P. (1985). The social space and the genesis of groups. I: *Theory and Society* 14 (6): 723–44.
- Bourdieu, P. (2005). *The Social Structures of the Economy*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. & L. Wacquant (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Broady, D. (1988). *Jean-Paul Benzécri och korrespondensanalysen*. Arbetsrapport. Stockholm: UHÅ-FoU.
- Buchardt, M. (2016). *Kulturforklaring. Uddannelseshistorier om muslimskhed*. København: Tiderne Skifter.
- Buus, H. (2001). *Sundhedsplejerskeinstitutionens dannelse: En kulturteoretisk og kulturhistorisk analyse af velfærdsstatens embedsværk*. Copenhagen: Museum Tusulanums Forlag.
- Calhoun, C. (2013). For the Social History of the Present: Bourdieu as a Historical Sociologist, in *Bourdieu and Historical Analysis*, ed. Philip S. Gorski, 36-66. Durham and London: Duke University Press.
- Dich, J.S. (1973). *Den herskende klasse. En kritisk analyse af social udbytning og midlerne imod den*. København: Borgen.
- Dodd, N. (2008). Goethe in Palermo. Urphänomen and Analogical Reasoning in Simmel and Benjamin. I: *Journal of Classical Sociology* 8(4).
- Donzelot, J. (1997). *The policing of families* (John Hopkins paperbacks ed.), Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Esping-Andersen, G. (1991). *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Johansen, M.-L. (2013). *In the borderland: Palestinian parents navigating Danish welfare state interventions*. Copenhagen: Danish Institute against Torture. DIGNITY Publication, PhD thesis.
- Jöncke, S. (2011). Integrating Denmark: The welfare state as a national(ist) accomplishment. I: *The question of integration: Immigration, exclusion, and the Danish welfare state*, eds. K. F. Olwig and K. Paerregaard, 30-53. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.

- Kempinski, R. og A. Krasnik (1972). *Integrationsproblemer i sundhedsvæsenet – de polske flygtninge i Danmark*. Publikation nr. 2. København: Institut for social medicin, Københavns Universitet.
- Keskinen, S. (2016). From welfare nationalism to welfare chauvinism: Economic rhetoric, the welfare state and changing asylum policies in Finland. I: *Critical Social Policy* 36 (3): 352-370.
- Kuisma, M. (2007). Social Democratic Internationalism and the Welfare State After the 'Golden Age'. I: *Cooperation & Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association* 42(1):9-26.
- Lamont, M., and A. Swidler (2014). Methodological pluralism and the possibilities and limits of interviewing. I: *Qualitative Sociology* 37 (2):153-71.
- Larsen, V., and T. Øland (2011). Integrationisme i pædagogisk forskning og professionalisme. I: *Praktiske Grunde. Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab* 5 (1):5-16.
- Lea, T. (2008). *Bureaucrats and bleeding hearts: indigenous health in northern Australia*. Sydney: University of New South Wales Press.
- Le Roux, B., and H. Rouanet (2010). *Multiple correspondence analysis*. London: Sage Publications.
- Martinsen, H. og C. Estrup (1973). *Fremmedarbejdere som en faktor i dansk økonomi. En cost-benefit analyse*. Udgivet af tidsskriftet Management.
- Mikkelsen, F. (2002). *Indvandrere og civilsamfund. En forskningsoversigt vedrørende etniske minoriteters deltagelse i civilsamfundet samt kulturmødet mellem minoriteter og danskere på arbejdspladsen, i boligområder og i foreninger*. Arbejdsnotat nr. 19, Akademiet for Migrationsstudier i Danmark (AMID).
- OMEP (1979). *Små indvandrerbørn i det danske samfund*. København: Forlaget Børn&Unge, Socialpædagogisk Forlag.
- Singla, R. (1996). Etnisk minoritetsungdom. Et psykosocialt billed af psykologisk behandling og praksis i T.T.T. I: *Lægen* 4:20-26.
- Schwarz, F. og H. Juhler (1988). Er udlændinge kriminelle? I: *Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab* 75:1:33-40.
- Suszycki, A.M. (ed.) (2011). *Welfare citizenship and welfare nationalism*. NordWel Studies in Historical Welfare State Research 2. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Wacquant, L. (2013). Symbolic power and group-making: On Pierre Bourdieu's reframing of class. I: *Journal of Classical Sociology* 13 (2):274-91.
- Woolford, A., and A. Curran (2013). Community positions, neoliberal dispositions: Managing nonprofit social services within the bureaucratic field. I: *Critical Sociology* 39 (1):45-63.
- Øland, T. (2013). The diversity of "progressive school pedagogues," 1929-1960: A space of opposites making society making the child. I: *Praktiske Grunde. Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab* 7 (4):5-23.
- Øland, T. (forthcoming). The Dynamics of Public Welfare Services for Immigrants and Refugees in the Danish Welfare State: Sociological Analyses of Welfare Worker's Symbolic Statecrafting Practices. I: Øland, T.; Ydesen, C.; Padovan-Özdemir, M. & Moldenhawer, B. (ed.): *Statecrafting on the Fringes: Studies of Welfare Work Addressing the Other*.